

SREDNJE ŠOLE.

Dr. France Perné, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani 30 K; učiteljski zbor c. kr. višje realke v Idriji mesečni prispevek za slepe vojake 24/19 K; dr. Fran Perné v Ljubljani 1000 K; dr. Stanislav Bevk, c. kr. ravnatelj v Idriji 50 K; Rudolf Grošelj, c. kr. profesor v Ljubljani 30 K; J. Malner, c. kr. profesor v Kranju 10 K; dr. Karel Pirjevec, profesor v Trstu, 10 K; skupaj 1154/19 K.

Doslej izkazanih . . . 48.092/22 K

Danes izkazanih . . . 1.154/19 K

Skupaj . . . 49.246/41 K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovarišu“:

Za „Rdeči križ“ itd. . . K 172.420/95

III. vojno posojilo . . . 278.848/69

IV. vojno posojilo . . . 2.761.038/—

V. vojno posojilo . . . 10.191.707/—

Srednje šole . . . 49.246/41

Končna vsota . . . K 13.453.261/05

Šola in enakost pred zakonom!

Ugledni list „Österreichische Rundschau“ priobčuje nekoliko „naivnih vprašanj“ — kakor jih imenuje list sam — ter vprašuje med drugimi rečmi tudi tako-le: »Kdaj se izpremeni sedanja obveznost do pouka v obveznost do obiskovanja šole? Ako bi sin abnčnega ravnatelja in grofova hči morala obiskovati občo ljudsko šolo, kako hitro bi izginili taki šolski razredi, ki so sedaj prenapolnjeni, kako hitro bi bilo rešeno vprašanje šolskih zdravnikov, vprašanje v zdravstvenem oziru neoporečnih šolskih poslopij itd. — Zanimanje privilegovanih stanov do obče ljudske šole bi izdatno naraslo, izobrazba učiteljstva bi se temeljito izpopolnila, a vprašanje dostojnih učiteljskih plač bi prišlo naposled hitro do končne rešitve. — Ali ni tudi strelski jarek združil siromaka in bogatina? Čemu bi tudi šola praktično ne dokazovala mlademu državljanu — enakosti vseh pred zakonom?«

Vprašanje in odgovori so popolnoma na mestu. Prvotna vrednost vsakega človeka govori za popolno enakost vseh pred zakonom, torej tudi pred zakonom obveznostjo šolskega obiskovanja. Toda nezdrave socialne razmere poznajo to obveznost le nasproti otrokom siromaka in srednjega človeka, medtem ko bogatin in imenitnik svojemu otroku takoj v zorni mladosti pokažeta svoje bogastvo in svojo imenitnost s tem, da se mu ni treba družiti z berači in preprostimi otroki ob obiskovanju obče ljudske šole, ker mu lahko temeljno izobrazbo privoščijo doma, ki jo — plačajo! Tako se pojmi enakosti potemtuje brez prestanka od one strani, kjer bi treba nje izvajanja v praksi, če hočemo, da se res v splošnosti razširi čuvstvo in dobi vero v resnično veljavnost enakosti pred zakonom.

Ce se vendarle zgodi, da kdo visokih in višjih pošilja svojega otroka v občo ljudsko šolo — brž je časopisje polno o tem izrednem dogodku: kakor bi noy element planil v ustroj ljudskošolske skromnosti! To je banalno in smešno ob enem, pa tudi kvarno je za osnovno vzgojo otrok! Saj se ni nič drugega zgodilo, nego da hodi umrljivi otrok umrljivega očeta z drugimi umrljivimi otroki vred isto vsakdanjo pot: z doma v učilnico s svojimi vrstniki istih let, istih otroških nadlog in potreb, a dostikrat manjših du-

ševnih sposobnosti. V resnici pa toliko prahu zaradi tega! Preziranje in hlimba, protežiranje in zapostavljanje... sami vzgojni pogreški, ki kopljejo tem globlji propad razlike med stanovi, ki dajejo uboštvo toliko bolj občutiti in toliko težje prenašati, čim bolj kričeče in brezčutno se od njega odraža ime in stan, visokost in imetje izvoljenčev!

Ni naša naloga, da bi s pedagoškega stališča razpravljali o tem vprašanju, a tudi s tega mesta bi morali biti proti takemu privilegiju. Tem bolj moramo biti proti njemu, če ga prematramo s splošno človeškega vidika. Že v otroka se mora zakopati seme domišljavosti in prezirnosti, napuha in nevoščljivosti — že mlade duše se morajo otrovati s strupom sovraštva, razdvojenosti in maščevalnosti, da se človeško srce nikoli ne očisti in ne izleči teh ran!

Dalo bi se govoriti tudi o položaju takozvanih domačih učiteljev, ki dostikrat zajemajo svojo hrano sicer iz polne skleda, a ni žlice, ki bi nanjo ne kanila solza bridkosti, odvisnosti in — suženstva. V velikih mestih je cel stan teh pomilovanja vrednih eksistenc, ki jih pozna v letih zdravja in moči njega blagorodje, ki pa iščejo, ko so izčrpani — svojo izgubljeno mladost. Izjeme so, a tudi te potrjuje pravilo!

Vsega tega bi ne bilo, ko bi ne bilo treba imenovanemu listu staviti zgoraj citiranega vprašanja, ampak zgodilo bi se, kar je že desetletja smoter vsem našim prizadevanjem, a do ugodne rešitve ta vprašanja ne morejo priti, ker ni pravega zanimanja do občega šolstva tam, kjer bi morala biti. Izboljšanje vsega ljudskega šolstva in vseh vprašanj, ki so s tem šolstvom v zvezi, bi prišlo sicer iz egoistiških namenov posameznikov, a ti bi ne bili zavrgljivi in nemoralni, ker bi iz njih črpali dobroto in blagodal vsi sloji, torej tudi tisti, ki morajo biti danes zadovoljni le s skromnim delcem tega, kar bi morala ljudska šola dati po svojem bistvu in namenu v velikem in obilnem: v kovit temelj vsemu narodovemu zdravju, napredku, razvoju in produktivni sili njegovega moralnega in materialnega življenja! Oboje — zdravje in življenje — pa je narodova eksistenca!

Tudi ob tem vprašanju, kakor se zdi na prvi pogled majhno in neznatno, se prostira polje bodočega dela. Če je njega moralna pridobitev očividna, ne smemo nič manj poudariti pravne cene te enakosti: Vsem brez razlike naj bi bila ljudska šola svet kraj, kamor mora vsak od prvega do zadnjega, da se v družbi sebi enakih okopje, ojači in usposobi v studencu žive vode, vode življenja, ter da potem enak med enakimi, s krepko dušo v zdravem telesu, z jasnimi pogledi in z vestnim čelom stopi iz nje — človek!

Demokrat.

Zatajena 50 letnica.

Pred 15. meseci je praznoval dr. Janez Evangelist Krek 50 letnico svojega rojstva. Njegovi znanci, bivši politični prijatelji, nekdanji oboževalci in nekateri nehvaležni učenci so hoteli zatajiti ta dan, oz. so ga zatajili: noben klerikalni list ga ni smel omeniti, ker so hoteli preprečiti, da bi slovensko ljudstvo ne proslavilo tega dne in se s hvaležnostjo ne spominjalo svojega mojstra in učenika. Bili so se hrupnih izjav, izrazov hvaležnosti za trudapolno in uspešno delo slavljenčeve. Vse to so ho-

je pisatelj naslikal s sarkazmom, da tem lepše odseva hrepenenje Anice po zlati mamici. Igra je pisana v lepem jeziku in jo bodo mladinski odri gotovo radi uprizarjali.

Pevske in glasbene točke je napisal Ivan Grbec. Skromna in priprosta glasba je to, brez posebnih novih domislekov, brez hudega razmaha. Manj dolgočasna, bolj ljubeznjiva in prirsna bi morala biti. Adamič bi jo bil pogodil vse drugače!

O uprizoritvi moram izreči skoro le hvalo. Otroke tako imenitno priučiti nastopa na odru, dobrega memoriranja vlog, plesov, pomeni mnogo. Vloge kralja, prve vile, kraljevih svetovalcev so bile v rokah res nadarjenih otrok. Palček - norček ima igralski talent. Da bi ne bil zbor včasih ušel iz tira in bi bil orkester za spoznanje boljši, (da so ljudi ušesa bolela pa ni bila krivda g. dirigenta), bi lahko rekel: izvrstna predstava! Vsa čast aranžerjem, ki se niso strašili truda!

Učiteljstvo Ciril-Methodovih šol lahko gres ponosom na svoje delo!

Uspeh predstav ob nabito polnem gledišču velikanski! Zorko Prelovec.

Poročilo o Kocianovem koncertu priobčimo prihodnjic.

teli preprečiti njegovi nekdanji najožji so-mišljeniki, ker slutijo v Kreku močnega in nevarnega samozvestnega političnega tekmeča.

Prijatelji in učenci Krekovi, ki so mu ostali zvesti, so izdali po preteku 15 mesecev njegove 50 letnice brošuro, v kateri nakratko opisujejo Krekovo življenje in delovanje na vseh propriščih prosvete. Pisatelj sami priznavajo, da je to delce le hipno prvo gradivo za daljši opis Krekovega delovanja. V knjižici opisujejo Krekovo delovanje na literarnem polju in na polju prosvete. Posebno visoko cenijo Krekovo skrb in neumorno delo v blaginjo delavstva. Mnogo je pripomogel v to, da se je organiziralo tako zvano katoliško dijaštvo: navajal je dijake že v zgodnjih letih na svojo stran, in vcepljeval v njih dovzetna srca svoje nazore ter dosegel s svojim vzgojnim vplivom, da so se množile od leta do leta vrste katoliškega dijaštva. Na čelu razvoja slovenskega združništva stoji dr. Krek. Po njegovi iniciativi se je zasnovo po slovenskih zemljah mnogo najrazličnejših zadrž. Seveda je mnogim pokazal krive in napačne steze, ki so polne razočaranj pogl nile sredi poto. Dr. Krek je stal do zadnjih časov v prvih vrstah med voditelji klerikalne stranke, ki je s svojim delom in potom časopisja mnogo pripomogel do nje velikega razvoja, vpliva in veljave. Slednjic omenjajo pisatelji zanimive brošure, kaj vse je storil za zblizanje naših sosedov Hrvatov in Slovencev posebno na združnem polju.

Priznati moramo, in nihče ne more tajiti tudi Krekov največji nasprotnik ne, da je dr. Krek neumoren in vstrajen delavec. Krekov zgled nam izpričuje, kako lepe uspehe dosega oni, ki dela smoteno, ki se z vnmom in ljubeznijo v srcu do naroda prime dela za splošno blaginjo in srečo posebno ubogega ljudstva. Poudarjati pa moramo še posebno, da je bil Krek pri vsem svojem velikanskem delu in trudu nesebičen. Nikdar ni nastopil sebi v korist; ostal je ubog do sedanjih dni.

Slovensko ljudstvo mu je za njegov trud in delo in uspehe po svoje hvaležno. V znak hvaležnosti visi v vsaki hiši v selški dolini, ki je Kreku posebno pri srcu, poleg preprostih svetih podob tudi Krekova slika.

Krekove zasluge za probudo slovenskega naroda, za mnoge nove misli in ideje, ki jih e zasejal med slovensko ljudstvo, radi priznamo tudi mi napredni slovenski učitelji, četudi nam je pred leti sezidal v „Slovincu“ sramotilen „Pons asinorum“. Ta članek je velik madež na Krekovem uspešnem delu in to tem bolj, ker je sam učitelj sin.

D.

† KRISTJAN BOGATEC.

19. febr. t. l. je umrl vrli, zaslužni mož, a do zdaj ni nihče napisal najkrajšega nekrologa o njem v našem stanovskem listu! Krvavelo mi je srce ob tem in rad bi bil že prej posvetil milemu prijatelju te skromne vrste. Toda revež sem, že več mesecev se boreč s kruto in trdovratno boleznijo. Poleg drugih nadlog sta mi onemogli desna noga in roka. Le z veliko težavo in v sili kaj malega „zahiroglifim“ (kakor bi dejal moj prijatelj in tovariš Krajnik), t. j. napišem tako, da je težko čitati... No, zate mili moj Kristjan, ki si se spominjal name celo v zadnjih vzdihih na smrtni postelji, zate se žrtvujem, pošiljajoč v dežel te skromne vrste. Vi, g. urednik pa tudi poročete o meni, ko mi zapoje mrtvaški zvonček: Fidelis usque ad mortem!...

O Bogatcu ne bodem podajal obširnih životopisnih črtic, saj jih tudi nimam pri rokah. Vem in omenjam le toliko, da se je rodil preprostih staršev sin na Proseku pri Trstu leta 1858. Učiteljšče je dovršil leta 1879. v Kopru. Služboval je v Divači v Ricmanjih in kot nadučitelj v Podgradu v volovskem okraju, odkoder je šel izmučen in po mnogih prevarah v pokoj, naselevši se na svojem posestvu v Ricmanjih.

Seznanil sem se z Bogatcem leta 1879. kot učitelj v Lokvi pri Divači. Bil je moj bližnji sosed. Lepega dne, ko sem poučeval otroke gostilničarja-veleposestnika gosp. Muhu na vrtu, privede gospa Muhova mladega gospoda k meni na vrt, češ: Tu vam predstavljam Vašega kolego-soseda, gosp. Krist. Bogatca! Sinil sem izza mize ter podal roko prijazenemu, lepemu, visokostasnemu mladencu. Potem sva sedla k steklenici bržanke. V daljšem pogovoru sem takoj spoznal, da imam pred sabo globokočutnega, blagega kolego, navdušenega Slovana. Ob tej priliki sva sklenila prijateljstvo, ki naju je vezalo do njegove smrti. Odslej sva drug k drugemu hodila v posete. Imel je Bogatec krasen glas (bas) in večkrat mi je ob nedeljah hodil pomagat na kor. Živo se še spominjam, kako je imponiral v cerkvi s svojim zvonkim glasom.

Kasneje se je preselil v Ricmanje. Tam si je izvolil družico za življenje, hčerko posestnika-gostilničarja Marijo Pangrčevu.

Moj Bog, kako lep in srečen par je bil to on krasen „moro“, ona lepa blondinka mlada ko rosa! Lepe so bile urice, ki sen jih doživel z njima v Ricmanjih ob polni „majolikah!“ Družina se jima je množila, in oba sta bila polna ljubezni in skrbi za svoje otroke.

Ne spominjam se več, zakaj je Bogatec sprejel nadučiteljsko mesto v Podgradu, vem pa, da se tam ni počutil srečnega. V nekem pismu mi piše med drugim: „Jaz in mama sva se postarala. Vzrok je med drugim — kraj: Najlepša leta nam ginejo v kraju, ki za nas — ni! Ni za nas, za sinove in hčere sinje Adrije, za nas „mandrijarje!“ Mi smo za „tam-doli“, ne za „tu!“ Nimamo na čem si pasti oči, ni vinogradov, ni oljke, ni morja, ni meščanstva: gola pustinja, ljudje se nam tudi pusti zde in — večna zima! Želimo si nazaj, nazaj, tja v jadranski raj!“

A vkljub tem nepovoljnim razmeram je Bogatec ostal neutrujen delavec na prostnem polju. Bil je tudi odbornik naše učiteljske „Zaveze“ in nekaj časa celo nje podpredsednik. V upravnem odboru je bil od ustanovitve „Zaveze“ leta 1889 do 1890, potem zopet od leta 1891 do 1900; l. podpredsednik je bil od leta 1896. do l. 1899. Ob ustanavljanju „Zaveze“ je bil pokojni Bogatec jako delaven med istrskimi tovariši ter je marljivo podpiral štajerske tovariše, ki so ustanavljali „Zavezo“. Sme ga prištevati med soustanovnike naše centralne organizacije. Za zboljšanje učiteljskih plač se je vneto potegoval in tudi dosti dosegel, kakor mi piše njegova soproga. Vedno je pisal in delal za blaginjo istrskega učiteljstva. Referati so bili vselej v njegovih rokah, dasi ni vselej vžival hvaležnosti, zlasti od mlajšega naraščaja ne. Glede tega mi je sam pisal: „Kdo neki je pričel v Istri resno, odločno, požrtovalno ne glede na desno in na levo z besedo in peresom boriti se za zboljšanje gmotnega stanja učiteljstva, nego ravno jaz? A koliko grenkih sem požrl, koliko šikan, denunciacij, koliko zaničevanja, poniževanja, koliko zamere od gotove strani, od županov naših, od poslancev in od — kolegov celo! A sad tega uživajo sedaj oni, ki mirno sede in za to celo ne vedo!“

Lahko si je misliti, koliko je tudi trpel Bogatec ob teh razmerah, saj je imel čuteče srce, kakor da je rojen pesnik. Zato so umlive besede, ki mi jih je pisal o priliki: „Povem ti, da sem že celo leto na dopustu. Bil sem bolan, „življenja zmučen“, ker res kljubujem vedno „osode viharjem“. Bil sem zapleten tudi jaz v znano „Ricmanjsko afero“ s tem, da sem dal umrlega otroka — civilno pokopat. Imel sem tožbe, orožnika v hiši, kičan sem bil na odgovor kot učitelj itd. Mnogo, mnogo, dragi Janko, bi si imela povedati. Kaj hočeš, življenje je pač tako: danes sem vesel, zadovoljen, jutri se spet čutim zmučenega, črnega, želeč se s kom pogovoriti, „o življenja mladih dneh“. Menja se: jeden dan tak, spet drugi tak, da bi človek znorel! Bili smo idealno vzgojeni — svet pa je — lump! Razumem te, Janko! Bog daj, da dospeš spet v naše, južne kraje! Priden si na literarnem polju, pero ti je uteha, radost, veselje v samotnih življenja dneh! Pozabil te narod ne bo!“ — In na drugem mestu piše: „Da da, razpršeni smo po svetu, a vender spr. me blage hranimo na mladostna leta! Imeli smo se radi, zdaj pri drugih se mi zdi vse „favs“. Ideje, ideale smo gojili, zdaj je nekaterim le za žrelo mar! In še vedno, kar je lepo, kar je snažno in čedno, pravo in blago, — to nas veseli! Taki tudi ostajemo mi — stari! Bog daj, da bi se še videli zdravi, da ne bi bilo treba še „nekrologov“. Da bi se videli in veselili v naših krajih — pri morju — upajmo!“

Ubogi prijatelj, preblaga duša! Ne bomo se videli nikoli več in slutil nisem, da bom tudi tebi jaz pisal nekrolog, dasi ne vem, kdo ga bo za mano pisal, ker strašno se redčijo naše vrste! —

K sklepu naj po pismu gospe Bogatčeve posnamem nekaj o družinskih razmerah, o boleznih in o zadnjih trenutkih blagega pokojnega prijatelja.

„Ravno smo bili posestvo spravili v red“, piše gospa Bogatčeva. Sinova smo spravili v dobro službo in starejšo hčerko Sofijo poročili. Druga hčerka Ljudmila pohaja zadnji razred nemške-meščanske šole v Trstu in tako nam je ostala doma še ljubljenska očetova in cele družine devleletna Marija, krasen angelj in upanje moje za stare dni. 19. febr. nam je preminil naš dobi oče, 27. febr. pa naša ljubljena Marija, ki jo je pokojnik tako neizrečeno ljubil in jo tudi poklical na 8. dan s seboj. Ali ni to bridko, prebridko?

In dalje piše gospa: Pokojni Kristjan je bolehal že kakih 15 let za črevesnim kataram. Operacije ni dovolil. Zadnji čas je bil 11 mesecev na postelji. Prvih 6 mesecev je bruhal kri, potem se mu je umirilo. Trpel je dosti. Zdravniki mu niso mogli dosti pomagati brez operacije. Le lajšali so mu trpljenje. Umrl je mirno in v Boga vdan.

Zadnje njegove besede so bile: „Oh, ko bi šla tudi (hčerka) Marija z menoj! Kakšno veselje bi bilo zame!... In, ako boš potrebovala kakršnih nasvetov, obrni se do Janka Lebara, ker na Bregu sploh ni učiteljev...“ Po teh besedah je obstal in izdihnil...“

Osmi dan po njegovi smrti mu je sledila njegova ljubljena Marija...“

Tako gospa Bogatčeva. To je tragika tega slučaja, da sta oče in hči drug za drugim umrli tekom 8 dni! Ali je to le slučaj ali nedoumno delo neznanih višjih moči?

Dragi Kristjan! Tebi se je izpolnila želja, da si zdaj zopet združen s svojo hčerko ljubljeno Marijo! Bodita srečna v kraljestvu duhov, vrhu zvezd! Po tem burnem, usodepolnem življenju sladko počivaj, preblaga duša! —

Bukovica, 22. maja 1917.

Janko Leban.

Srednješolske vesti.

Ravnatelj novomeške gimnazije Franc Breznik je stopil v pokoj. Ob tej priliki mu je podelil cesar naslov vladnega svetnika.

Sklep letošnjega šolskega leta 1916/17 na srednjih šolah bo po ministerialni odredbi dne 28. junija 1917.

Iz Zagreba.

Kulturni dokument. Vseučiliški profesor v Zagrebu, dr. Anton Heinz, je v lepem listu „Priroda“ priobčil popularno razpravo, v kateri je med drugim izrek, da čudeži nimajo realne eksistence, vsaj ne za mislečega človeka, ki je vsaj toliko napreden, da zna s seboj otresti verige katerega koli dogmatizma. Te besede so dale povod, da je pater Teofil Harapin v „Katoliškem listu“ proglasil dr. Heinza, moža največje znanstvene veljave, za brezbožnega zastrupljenca mladine, ki ga je treba vtekniti v blaznico. Na to je zdaj odgovoril dr. Heinz s posebnim odprtim pismom, odgoril tako, da si bo to napadalec zapomnil. Napad dr. Heinza je pa vsekakor kulturni dokument ter kaže, koliko teme in fanatizma še vlada v gotovih krogih na Hrvaškem.

„Die Südslaven“. Iz Zagreba nam poročajo: Pod naslovom „Die Südslaven“ začne dr. Oton Kraus v Lipskem izdajati list, ki naj Nemčijo seznani z južnimi Slovani. Dr. Kraus je časnikar in je nekoč urejal tudi „Agrar Tagblatt“. O njem gre glas, da je mož velike kulture in bistrega pogleda, da dobro pozna naš jug in da je prepojen resnične ljubezni do južnega Slovanstva. Mož se je lotil težkega, a hvaležnega dela, toda ako mu uspe, bo južnim Slovanom mnogo koristil. Resnica je, da moraš vsakogar prej spoznati, ako ga hočeš spoštovati. In dr. Kraus hoče Nemcem nuditi ta pogoj: Spoznavajte južne Slovence, potem jih boste vzljubili in spoštovali!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Društvu „Jubilejska samopomoč“ je treba poslati za 51. smrti slučaj (Anton Stres). Oni člani, ki so prejeli položnice za prejšnje zaostanke, pa jih še niso izabili, naj ob odposiljavi prištejejo tudi 51. smrti slučaj; ostali prejmo položnice.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. VI. izkaz prispevkov za uč. voj. podporni sklad v času od 1. sušca do 15. maja 1917. — 1. Okraj Celje: Deška okoliška šola v Celju, 16 K; Dobrna (gdč. Levstik), 2 K; Dramlje, 840 K; Frankolovo, 650 K; Galicija, 7 K; Gotovlje, 470 K; Griže, 29 K; Kalobje, 840 K; Novacerkev, 840 K; Liboje, 10 K; Petrovče, 840 K; Šmartno, 470 K; St. Lovrenc, 750 K; Svetina, 9 K; Teharje, 8 K; Vojnik, 13 K; St. Pavel, 2060 K; Žalec, 11 K; St. Juri ob j. ž. deški šola, 360 K; Blagovna, 820 K; St. Peter S. d., 620 K; skupaj K 20060. — 2. Okraj Gornja Radgona: Sv. Duh (Ana Ciuha) 120 K; Sv. Juri na Ščavnj, 1260 K; Negova (Korošec & Fürst po 2 K), 4 K; Stara cesta (Ljutomer) Tomažič Ivan, 3 K; skupaj 2080 K manj 23 vin. za poštino je K 2057; — 3. Okraj Konjice: Konjiško učiteljsko društvo po gosp. Ant. Beumen K 20. — 4. Okraj Kozje: Pilštanj, 2010 K; Grmovček K 7—, Stauffer 910 K, Vrečko 3 K, Berthold 1 K. — 5. Okraj Laško: Dol, 480 K; Hrastnik, 1840 K; Laški t. g. — okolica, 1040 K; Sv. Lenart (Fabjan), 2 K; Trbovlje, 16 K; Trbovlje-Vode, 12 K in 10 K dar tovarišice Zencovihove namesto venca na grob gosp. Wessnerja; Turje, 120 K; skupaj K 7480. — 6. Okraj Ormož: Svetinje (L. & A. Šjanec) 6 K. — 7. Okraj Sv. Lenart: Sv. Trojica (I. & H.

Kovačič) K 540. — 8. Okraj Šmarje: Pristava, 6 K. — Okraj Vransko: Sv. Juri p. Tab., 8 K; Letuš, 2 K; Polzela 10 K; skupaj 20 K.

Vsota tega izkaza . K 37647

prej izkazanih . . . 159979

Skupaj . . K 197626

Prosi se nadaljnjih prispevkov!

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Obračamo se do vseh okr. učiteljskih društev, da pričnejo z živahnejšim delovanjem, ker tako ne gre dalje. Zvezina blagajna je pasivna in s tem je oteženo vse delovanje osrednjega odbora. Dve društvu dolgujeta članarino že tri leta nazaj, tri društva za dve leti, dve za eno leto, a za tekoče leto sta plačali članarino samo dve društvu. — Poravnajte takoj vsaj zaostalo članarino, plačajte jo pa po možnosti tudi za letos. Ta poziv smatrajte za resen opomin k izvrševanju stanovskih dolžnosti ter poravnajte zamujeno takoj!

Vodstvo.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo sklicem k zborovanju meseca junija najbrž v Šmarje. Po priporočilu okrajnega šol. sveta povabim strokovnjaka za predavanje o gobah. Ako ima radi kraja in vsopreda kdo kakšno željo, naj mi jo blagovoli naznaniti. Dan in vzpored javim vsem p. n. članicam in članom po dopisnici.

Siivnica, dne 14. maja 1917.

Tom. Kurbus, tč. predsednik.

Kranjske vesti.

Štajerske vesti.

—š— Zborovanje „Učiteljskega društva za pol. okraj Ljutomer“. Po preteku skoraj 3 let je zopet naše društvo zborovalo v četrtek, dne 10. maja pri Sv. Juriju. Udeležba se sme imenovati z ozirom na sedanje razmere prav povoljna, saj so bile nekatere šole polnoštevilno zastopane. Najpred nas je šol. vodja domače šole tov. Maurič prav pristrčno pozdravil, potem se je predsednik Tomažič spomnil smrti presv. cesarja Franca Jožefa I., poudarjajoč zasluge za razvoj šolstva in enakopravnost narodov. Nadalje omeni zgube v naših vrstah in sicer vrlega tovariša, ustanovnika, večletnega predsednika in blagajnika Kryla ter zvestega člana nadučitelja Vrečeta iz Negove. Vojna furija nam ni pobrala do sedaj nobenega naših ljubih tovarišev; sklene se, da pismo pozdravi društvo vsakega posebe. Dal jim Bog i nadalje zdravje in srečo! Izmed dopisov omenim le onega „Slov. Šolske Matice“ s pristavkom, da pri nas ni potrebna še posebna agitacija, ker se učitelstvo zaveda v polni meri svojih dolžnosti, povrh pa zahteva naš okrajni šol. svet, da mora biti za vsako šolsko knjižnico naročena Slov. Šols. Matica. (Bi menda bilo v mnogih okrajih umestno.) Ker je tovariš Cilenšek vojak, poda kratko poročilo predsednik, a blagajniški tov. Maurič, ki je po smrti g. Kryla prevzel blagajniške posle. Stanje blagajne sicer ni slabo, ker imamo še nekaj preostanka, a bilo bi lahko še boljše, da nimamo v našem okraju ljudi, ki jim je organizacija nek neobdobje. Upajmo, da se razmere i v tem oziru izboljšajo. Sicer smo mnenja, da bo treba ne le pri nas, temveč povsod, temeljito obračunati z onimi, ki so le nekaj privesek našega stanu ter se oglasijo le takrat, kadar jim organizacija, za katero se drugače nič ne zmenijo, ne more priboriti priboljškov po njih želji. — Volitve odbora niso mnogo spremenile; izvoljeni so: za predsednika I. Tomažič, za njegovega namestnika Sim. Cvahle, za tajnico Hermina Mahorčič, za blagajnika K. Maurič, za knjižničarja Kv. Perli, za pevovodjo Fr. Cvetko, odbornik je L. Bernard. Po izvolitvi pozove predsednik ne le odbor, ampak vse člane k vztrajnemu skupnemu delovanju v prid šolstva in stanu, poudarjajoč, da ne tvorita društva samo predsednik in odbor, ampak vsi člani in je uspeh le takrat mogoč, ako se slednji zaveda svojih dolžnosti. — Za tem govori Tomažič o podražavljenju ljudskih šol, omenja svitile in temne strani in stališče, ki ga je do sedaj zavzemalo slovensko učitelstvo v tej zadevi. O predmetu se je vnela živahna debata, ki je vodila do zaključka za počravljenje ljudskih šol. — Tudi o točki „Razpis učiteljskih mest“ se je živahno debatiralo. Učitelstvu se ne sme zgoditi nobena krivica ter naj dobijo isti, ki bi sicer bili že definitivni in imeli pravico do starostnih doklad, posebne doklade ter naj se vsakemu vsa leta po drugem izpitu štejejo za definitivna. Pozabiti pa tudi ne smemo mladih tovarišev, ki imajo le zrelostni izpit ker tudi tem se godi krivica. Za razpis se ne moremo ogreti, ker bi se na ta način marsikateremu zgodila krivica, ker bi se ne mogel potegovati za mesto, ki bi mu najbolj ugajalo. Ako pa že ne morejo zadeve drugače urediti, kakor z rapisi, pa se naj zasedanje mest ne vrši pred koncem vojne, ker bi preseljevanje v sedanjem času povzročilo zmešnjave osobito pri suplentih in oproščenih. Da se ognemo po mogočnosti krivicam, ki se navadno dogajajo pri nameščenjih, se sklene sledeče: Vodstvo organizacije naj izposluje še pred razpisi mest pri dežel. šol. sveta odredbo, ki določa, da ako se krajni, oziroma okrajni šolski sveti ne ozirata pri sestavi terne predlogov na določbe, da je upoštevati v prvi vrsti službeno najstarejši in najbolj sposobni prošilce, imenuje sam izmed prošilcev za mesto istega, ki mu gre po postavnih določbah, ne oziraje se na to ali je bil ali ne v terne predlogu. — Do sedaj so se šolske oblasti le redko ozirale na starost in sposobnost, ampak veljala je protekcija, ki ji mora biti enkrat konec, ako se neče zamoriti v najvestnejših in najspodobnejših veselje do dela in napredka ter tako občutno oškodovati šolstvo — Ko so se rešile še nekatere društvena vprašanja, zaključil predsednik 2 in pol urno zborovanje. Da ima učitelstvo tudi v teh resnih in težkih časih resno voljo do dela, je dokaz soglasen sklep, da zborujemo zopet meseca julija. Na tem pride na dnevni red aktualno vprašanje o reformi ljudskega šolstva.

—š— Za VI. vojno posojilo se vsepovsod z veliko vneto dela ter je vsekakor opravičeno upati, da se bo tistega po ljudskih šolah na Štajerskem spet podpisala znatna svota.

—š— Polzela. K poročilu o koncertu, ki se je vršil dne 15. aprila t. l. na Polzeli v prid v vojni oslepelim vojakom, moramo dostaviti, da je med imeni osebnosti, ki so si stekle zasluge za lepi uspeh koncerta, po neljubi pomoti izostalo ime prokurista tovarne Kurka & Wildi na Polzeli gospoda

Gustava Urbaneka. Ta gospod je bil, ki je z g. Neratom napravil načrt za koncert, se je posebno trudil pri predprodaji vstopnic in tako dosegel lep denarni uspeh. S tem lojalno popravljamo to neljubo pomoto.

—š— Otroški vrtec v Gabrju pri Celju. Dne 10. marca t. l. je minilo deset let, odkar se je otvoril otroški slovenski vrtec v Gabrju, tem važnem industrialnem predkraju Celja. Ta zavod je imenitne važnosti za slovenski živelj v celjski okolici ter je doslej prav blagodejno deloval. Z ozirom na to smo pričakovali, da se bo ob desetletnici kaj vprizorilo v prilog tej kulturni napravi. Pa kaj; kdo bo sedaj ob vojnem tršču mislil na kaj takega!

—š— Umrl je dne 19. maja t. l. v 78. letu svoje starosti v Radgoni upokojeni nadučitelj Jakob Karel Budna. — Pokojnik je s prva nekaj let učiteljeval na Vranskem ter je bil tačas navdušen narodnjak. Je tudi pisaril in sicer pod imenom „Vlastenski“. A pozneje se je prelevil ter vskočil v nasprotni tabor. N. v m. p. l.

—š— Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Stelermarks“. Društveni odbor sporoča: Umrla sta društvena člana: nadučitelj Konrad Mejovšek dne 30. septembra 1916 in nadučitelj Peter Pavlin dne 25. marca 1917. To je 150. in 151. smrti slučaj. Za ta dva slučaja naj društveniki tako vplačajo po 2 K (skupaj 4 K)! — Tisti člani, ki si žele vbodoče posameznih obvestil, pa doneskov še niso vplačali, naj to obenem store! — V letu 1916. je bilo 12 smrtnih slučajev, o treh, ki so padli leta 1915, je društveno vodstvo tudi šele zvedelo. Prvi (136.) smrti slučaj v letu 1916. je bil Alojzij Košar. — Število članov znaša 832, t. j. za 12 več, kakor v preteklem letu.

—š— Kal nad Dolom pri Hrastniku ob južni železnici ima ekskurzno šolo, ki jo oskrbuje učiteljsko ljudske šole na Dolu (nadučitelj tovariš Ant. Gnus). Ta šola je ena najvišje ležečih na Spod. Štajerju. Nahaja se na hribu, blizu 900 m visokem. Šola že obstaja od leta 1904.

Tržaške vesti.

—t— Vojna razstava. Sredi tega meseca otvorijo v Trstu vojno razstavo, ki se zanjo vrše že obsežne priprave. Tudi tržaške šole vseh kategorij se udeležijo te razstave, takisto se je udeležijo nekatere slovenske učiteljske organizacije. Vsa dela vodi razstavni odbor, ki mu je izmed slovenskega tržaškega učiteljskega članov. Miroslav Pretnar, ravnatelj c. kr. pripravnice srednjih šol.

—t— Nova slovenska šolska berila za vso Primorsko izidejo na iniciativo c. kr. namestništva v Trstu. Za sedaj izidejo k že uvedenim berilom le dodatki, ki se posebe ozirajo na Primorsko. Slovensko učitelstvo je s priznano vestnostjo poskrbelo, da so rokopisi že zbrani. Treba je le še končne redakcije, in delo bo zrelo za tisk.

—t— Tovariš Vinko Engelman s C. M. šole leži že dlje časa bolan. — Vrlemu tovarišu, za vsako šolsko in narodno prireditve vneto in požrtvovalno delavnemu slovenskemu možu želimo od vsega srca skorajšnjega popolnega okrevanja, da mu bo že v bližnji bodočnosti mogoče svojo agilitnost in nesebičnost zopet posvetiti moralni in materialni blaginji tržaških Slovencev!

Splošni vestnik.

Javna morala — konfiscirana! V Deveti deželi izhaja učiteljsko glasilo, ki je hotelo v 10. letošnji številki objaviti v uvodniku nekaj umestnih in nujno potrebnih besed in pripomb o javni morali. Toda strogi gospod cenzor je tiste umestne in nujno potrebne besede in pripombe o javni morali energično prečrtal z rdečim svinčnikom, hoteč nemara s tem nazorno pokazati, kako bi moralo biti v Deveti deželi vse belo — čisto, kar pa dandanes žalibog ni! — Vzlic temu se pa utegne v kratkem času zgoditi, da pride v Deveto deželo nekonfiscirana beseda o konfiscirani javni morali!

Le odkritostno! „Slovenec“ je z lepmi besedami in poln navdušenja pozdravljaj slovensko tržaško mladino, ki je prišla z ogroženega našega ozemlja, z obali sinje Adrije k nam, da nastopi v dobrodelne namene na odru ljubljanskega gledališča v lepi igrici. Pozdravljamo ono mladino, „ki jo je narod z lastnimi žulji in najskromnejšimi sredstvi iztrgal iz žrela laškega potujčevanja in mora naše ljudsko šolstvo podpirati dosedaj s svojim lastnim skupaj z beračenim denarjem. Tako govori „Slovenec“ z dne 21. maja 1917. Kdo je tisti činitelj, ki trga iz žrela italijanskega potujčevanja našo milo slovensko mladino tam doli ob Jadranskem morju ter ji vzdržuje šole, kjer se vzgojuje in poučuje v materinem jeziku, pa „Slovenec“ ne omenja niti z besedico in se menda namenoma ogiblje imenovati z imenom našo šolsko družbo. Pa ne, da bi se sramoval minulih dni?